

Aarii Kee Too'achuuf

Description

Aariin amala ilma namaa keessa tokkodha. Wanti tokko yoo badu ilmi namaa ni aaraa,ni gadda. Akkuma wantoonni hunduu daangaa qaban aarii fi gaddiis daangaa qabaachu qaba. Daangaan aarii kan hundaa'uu nama aaruu san irratti. Namtichi garmalee aare yoo daangaa darbee ofiis miidhe namoota biroos miidha. Jiruu fi jireenya ilma namaa keessatti sababa aarii too'achuuf dhabuutin rakkoon baay'een uumama. Sababa aarii too'achuuf dhabuutin wal ajjeecha fi qabeenya barbadeessun dhufa. Sababa aarii too'achuuf dhabuutin niiti fi dhiirsi waliin jiraachu dadhabu. Sababa aarii too'achuuf dadhabuutin gochii fi jechii gaabbiin akka ibiddaatti nama gubuu ni uumama. Gaabbiin si keessaa hin baane,kan keessa kee gubuu sababa aarii too'achuuf dhiisutin ni uumama. Kanaafu sababa aarii too'achuuf dhabuutin gochaa fi jechoota keenyan garmalee akka hin seenofnee fi hin miidhamne maal gochuu qabnaa? Mee haa qaaccessinuu.

1. Nyaata xiqqeessu nyaata baay'isaniis nyaachuun aariif sababa ni ta'aa sila jettanii dinqisifachuu dandeessu. Saayinsi biras osoo hin dhaqin gara biraas osoo hin deemin salphatti hubachuu dandeenya. Naannooma keessanirraa kaati mee mucaa hiyyeessa fi mucaa dureessa wal bira qabaa. Kamtu garmalee aara? Mucaa dureessa akka jettan nan abdadha. Sababni isaas mucaan kunii bakka wanta fedhe nyaate kan fedhe dhiisu,wanta fedhe hojjate kan fedhe dhiisu keessa jiraata. Rakkoon akka isa tuqxu hin barbaadu. Yoo rakkoon isa tuqxe yookiin aare akka qeerensaatti namarra koruuf deema.

Namni garmalee nyaata fi dhugaati yoo baay'ise rakkoo fayyaa fi xin-sammuu (psychology) baay'etiif saaxilama. Furdinna garmalee(obesity), dhibee sukkaraa fi kkf ni saaxilama,qaamni ni laamsha'a. Sammuun akka hin xinxallinee fi sirritti hin yaanne godha, ni dugulcha. Namni nyaata fi dhugaati baay'isu yommuu aaruu aarii isaa too'achuun itti ulfaata. Takkamaan ol danfa. Aarii isaa qabbaneessuf rakkoo baay'ee geessa. Nama ajjeessun aariin isaa waan irraa galu itti fakkaata. Warra dhihaa kan akka Ameerika osoo ilaaltanii sababa aarii too'achuuf dadhabuutin ofii fi namoota biroo galaafatu. Kanaafu namni aarii too'achuuf barbaadu nyaata fi dhugaati garmalee osoo hin baay'isiin garmalees osoo gadi hin xiqqeessin haala madaalaman nyaate haa dhugu. Kana yaadadhu, garaan yoo nyaata fi dhugaatin guuttame sammuu sirritti xinxalluu fi gadi fageessite yaadu irraa ni cufamti. Miidhaa aariin dhufuu achii fageessite ilaalu hin dandeessu. Nyaata fi dhugaati gadi xiqqeesse

jira. Ammas aarii koo tooâ€™achuu hin dandeenye furmaata biraa nutti himi mee jechuun keessa way oolaa?

2. Sheyxaana abaarrame Rabbitti mangafadhu â€“ nyaata xiqqeessun qofti furmaata hin taâ€™uu. Aarii duuba dhaabbatee ibidda aarii kan qabsiisu beeku fi ofirraa ariâ€™uun barbaachisaadha. Yommuu aartu eenyutu ibidda aarii sitti qabsiisaa? Eeniyutu aarii kee qabbaneessuf wanta hamaa akka hojjattu si kakaasaa? Ä°bidda aarii sitti qabsiisun wanta hamaa hojjatte dhumarratti akka of balleessitu kan si godhuu sheyxaanaa mitiiree? Yeroo aartu,â€™Namtichi kuni akkana siin jedhe yookiin akkana sitti hojjate ati calâ€™istee teettaa. Atillee wanta tokko irratti hojjadhu.â€™ Kan sin jedhu sheyxaanaa miti? Atillee ergasii namtichaan,â€™Afachuu sii godha.â€™ Jettaanii mitiiree? Kana irra ibidda aarii kan sitti qabsiisu sheyxaana osoo ofirraa aritee,nageenya fi tasgabbi argatta.

Suleymaan bin Surad akkana jechuun gabaase:

â€™Gaafa tokko Ergamaa Rabbii(SAW) waliin osoo taaâ€™u, namoonni lama wal lolan. Lamaan keessaa tokko garmalee aarun fuulli isaa diimate,hiddi dhiigaa isaa ol baye,(kana jechuun garmalee aare). Achii Ergamaan Rabbii(SAW) akkana jedhan,â€™**Dhugumatti ani jecha takka nan beeka. Osoo ishii jedhe silaa aariin isaa irraa deema. Ø£ÜŽØ‘Ü•ÜˆØ°Ü•ØˆÜ•Ø§Ü,„Ü,„Ü•ÜŽÜŽÜ•Ü Ü•Ü†ÜŽ Ø§Ü,„Ø‘Ü•ÜŽÜŠÜ’Ø•ÜŽØ§Ü†Ü•â€™ (Sheyxaana Rabbitti mangafadha) osoo jedhe aariin isaa irraa gala.** Namoonni gariin namticha aare bira deemanii,Ergamaan Rabbii(SAW) â€™Sheyxaana Rabbitti mangafadhu.â€™ Jedhanii jiru jedhanii itti himan. Namtichi aare kunis,â€™Maali ani maraatadhaa?â€™ jedhe.â€™ Sahih Al-Bukhaari 3282 volume 4

Kanaafu akka namticha kanaa ani maraatadhaa jenne mormuu dhiisne, yommuu aarru sheyxaana Rabbiitti mangafachuu qabna. Mangafachuu jechuun sheyxanaarraa Rabbiin tiikfama yookiin sheyxaana abaarrame irraa Rabbiin na haa tiksu jechuudha. Gabaabumatti Arabifaa â€™Aâ€™uzu billahi mina sheyxaani rajimâ€™ jechuudha.

3. Wuduâ€™achuu fi salaata salaatuâ€™ dhugumatti wuduâ€™achuu fi salaata salaatuun aarii,gadda,dhiphinna fi dadhabinna qaama namarraa kaasa. Ani garmalee yoo dhiphadhu yookiin dadhabuu yommuu wuduâ€™adhe salaata salaatu akka waan baâ€™aan guddaan narraa buâ€™eetti natti dhagahama. Fuulli fi harkii bishaanin yommuu dhiqamuu,mataan bishaanin yommuu haaxawwamu, nageenya fi tasgabbiin siif deebiâ€™a. Aarii fi gadda keessa jirru keessaa bahuuf immoo salaata yommuu salaannu, yaada keenya walitti qabne salaata qofarratti xiyyeefachuuf carraaqu qabna. Yoo akkana hin godhiin â€™Salaata nan salaata garuu aarii fi gaddi narraa hin galu.â€™jenna. Rakkoon salaata osoo hin taâ€™iin nurra jira. Yaada fi xiyyeefannoon keenya salaata irratti osoo hin taâ€™iin wanta biraa irratti yoo taâ€™ee aarii fi gaddii keenya nurraa hin galu. Kusuâ€™an (sodaa fi of gadi qabuun) fi yaada fi xiyyeeffannoo keenya walitti sassaabun salaata irra yoo goone aarii fi gaddii keenya nurraa gala.

4. Duâ€™aayi gochuuâ€™ yeroo aaran duâ€™aayi gochuun ni ulfaata. Garuu duâ€™aayi gochuun immoo baâ€™aa aarii namarraa darba. Nama si aarse san yommuu abaartu sheyxaana gammachisaa jirta. Abaaru dhiiste osoo duâ€™aayi gootefi sheyxaana ni aarsita,aarii kee ni qabbaneessita. Hadhaa jechoota namticha/dubartii sanii of keessatti gadi liqimsitee â€™Yaa Rabbii nama kana qajeelchi,badii isaatirraa na tiksi,imaana dabaliifâ€™â€™ osoo jette hangam aariin kee sirraa hirâ€™ataa?

Yeroo ammaa kanatti du’aaayi nama sanii gochuu dhiisi mataa keenyafu gochuun nutti ulfaata jira. Akka waan ala nutti lallabanii(waamanii) salaata erga xumurre fiigaa baana. Osoo salaata tasgabbiin salaanne,du’aaayi goone hojii keenyatti bobbaane jireenyi keenya gammachuu kan qabdu taati. Yeroo hundaa du’aaayi gochuu fi towbachuun (gara Rabbii deebi’uu) cubbuu keenya nurraa harcaasa,ba’aa jireenya nurraa hir’isa,aarii fi gadda keenya qabbaneessa. Kanaafu yommuu aartu du’aaayi godhii. Jalqaba Rabbirraa balleessa keetiif araarama barbaadi. Ergasii dhiphinna keessa jirtu keessaa akka si baasu itti warwaadhu.

5.Nyakkisuu fi mormii irraa fagaachu “namni yommuu aaru wanta jedhu hin beeku. Summii jechoota afaan isaati bahuu miidhaa turaa akka namatti fiduu dandaâ€™TMu yeroo aaruu gadi dhaabbate hin yaadu. Aarii ofii qabbaneessuf jechootuma arge dubbata. Aariin yommuu irraa galu ibiddi gaabbi keessa isaa gubaa. Yommuu aaran calâ€™TMisuu fi mormii irraa fagaachun miidhaa baayâ€™TMee hambisa. Yommuu aaran wal mormuu fi nyakkiisuun aarii dabaluu fi miidhaa biraa fiduu malee furmaata fidu hin dandaâ€™TMu. Ergamaan Rabbii (SAW) akkana nun jedhu:

Û`ÛŽØ¥Û•Ø`ÛŽØ§ Ø°ÛŽØ¶Û•Ø`ÛŽ Ø£ÛŽØÜØŽØ`Û•ÛƒÛ•Û Û’ Û•ÛŽÛ„Û’ÛŠÛŽØ³Û’ÛƒÛ•ØªÛ’
â€œ**Isin keessaa namni tokko yommuu aaree, haa calâ€™TMisuu.**â€• *Sahih al-Jamiâ€™TM; # 693*

Kanaafu walitti nyakkisuu fi wal mormuun buâ€™aa kan fidu osoo hin taâ€™in miidha kan dhaluudha. Furmaata barbaaduf aariin yommuu namarraa galee waliin mariâ€™achuudha. Yommuu aartu fi nama aarsitu nama sitti nyakkisuu fi si mormuu jalaa deemi. Yommuu aariin irraa gale itti deebiâ€™mi waliin mariâ€™adhu. Aariin yommuu namarraa galuu namni kamuu balleessa ofii ni beeka. Amanuu fi dhiifama gaafatutu itti ulfaate malee. Balleessan kee yoo taâ€™ee dhiifama gaafachuu hin saalfatin. Dhiifama gaafachun miidhaa baayâ€™ee hambisa. Dhiifama gaafachuu akka gadi aantummaatti hin ilaalin. Akkasumas namni yommuu dhiifama si gaafatu gogaa taâ€™uun(being rigid) â€™dhiifama gonkumaa si hin godhuâ€™ hin jedhiin. Dhiifama gochuu fi gaafachuun aarii qabbaneessa,jireenya tolcha.

6. Seeqachuun- seeqachuun fuula ibsa, qalbirraa baâ€™TMaa kaasa. Yommuu abbaan ykn haati kee si arrabsan seeqachuun jechoota isaanii si irraanfachiisa. Nama si aarsu itti seeqadhu biraa deemi. Nama gowwaa irraa gara galii. Humna ykn gootummaa kee itti agarsiisuf yoo deemte ofii fi isallee miita. Ergasii gaabbi fi gatii baayâ€™TMee kafalta. Irraa garagaluu fi jalaa deemun furmaata keeti.

7.Dhaabbatu irra gadi taaâ€™™u yookiin ciisu” asitti wanti jedhu baayâ€™™ee miti. Hadiisni tokko gahaadha. Ergamaan Rabbii (SAW) akkana jedhu:

Ø¥Ù•Ø°ÙŽØ§ Ø°ÙŽØ¶Ù•Ø¬ÙŽ Ø£ÙŽØÜØ¸Ù•Ù•ÙƒÙ•Ù Ù’ ÙˆÙŽÙ‡Ù•ÙˆÙŽ Ù‚ÙŽØ§Ø¼Ù•Ù Ùœ Ù•ÙŽÙ„ÙˆÙŠÙŽØ–ÙˆÙ„Ù•Ø³Ùˆ Ù•ÙŽØ¥Ù•Ù†Ùˆ Ø°ÙŽÙ‡Ù•ÙŽØ–ÙŽ Ø¹ÙŽÙ†ÙˆÙ‡Ù•Ø§Ù„ÙˆØ°ÙŽØ¶Ù•Ù„Ø§Ù•ÙŽ Ù•ÙŽÙ„Ù„ÙˆÙŠÙŽØ¶Ù•Ø–ÙŽØ–ÙˆÙ•

**â€œIsin keessaa namni osoo dhaabbatu aaree gadii haa taaâ€™™u,aariin isaa akka irraa galuuf.
Garuu yoo irraa hin galiin haa ciisu.**

Sunan Abi Dawud 4782

“Imam Al-Khaxxaab akkana jedhu, “Namni dhaabbatu bakka itti rukutuu fi balleessu danda’u dhaabbate. Namni taa’ee immoo hangas mara akkas hin godhu. Namni ciise immoo homaa hojjachuu hin danda’u (balaa hin geessu). Ergamaan Rabbii (SAW) nama aaretti akka taa’u yookiin akka ciisu kan itti himaniif tarii namni sun wanta boodarra isa seenussu akka hin raawwannefi. Allahu a’alam.”1

minne of gadi qaana. Karaafu kun mindaa addunyaa tana keessatti argamu

وَسَارِعُوا إِلَىٰ مَعْفِرِهِ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا

السَّمَوَاتُ وَالْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ ﴿١٣٣﴾

الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكُظُمِينَ الْغَيْظِ

وَالْعَافِينَ عَنِ النَّاسِ ۗ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

Isaan warra yeroo gammachuu fi gaddaa arjoomaniidha. Kan dallansuu liqimsanii fi namootaf dhiifama godhaniidha. Rabbiin toltuu hojjattoota ni jaallata.• Suuraa Ali-Imraan 3:133-134

Yoo aarii keenya gadi qabne jaalala Rabbii keenyaa yoo arganne maal dhabne ree? Aarun wanta bade tokko gonkumaa duubatti hin deebisnu. Humna fi yeroo keenya gubuu malee. Yoo aarii keenya tooâ€™manne immoo nama cimaa jedhamna. Akkuma Ergamaan Rabbii (SAW) jedhan:

Ù„ÙžÙŠÙ‘Ø³Ùž Ø§Ù„Ø‘Ù‘ÙžØ¬ÙŠØ¬Ù‘Ø‘Ù‘Ø§Ù„ØµÙ„ØµÙ‘Ù‘Ø±ÙžØ¹ÙžØ©Ù‘Ø¥Ù‘Ù†Ù‘ÙžÙ‘ÙžØ§ Ø§Ù„Ø‘Ù‘ÙžØ¬Ù‘ÙŠØ¬Ù‘Ø§Ù„Ù„Ù‘ÙžØ¬Ù‘Ùš ÙšÙžÙ‘Ù‘Ù„Ù„Ù‘Ù†Ù‘Ù‘Ø³ÙžÙ‘Ù‘Ø¹Ù‘Ù‘Ø¬Ùž Ø§Ù„Ù‘Ø°ÙžØ¶ÙžØ¬Ù‘Ù‘

• **Namni cimaan nama walâ€™aanson cimaa taâ€™ee osoo hin taâ€™iin, nama yeroo dallansuu (aari) nafsee ofii tooâ€™atudha.** • Sahiih Muslim 2609

Page 4

Dargaggoon kuni mana hidhaatti galee adabbii duâ€™aa eeggata. Aarii ofii tooâ€™achuu dhabuu isaatirraa kan kaâ€™ee fi dubbii hin taane fuudhun lubbuu ofiiti fi kan haadha manaa ofii galaafate. Dhugumatti ciminni walâ€™aanson yookiin wanta ulfaata ol kaasun osoo hin taâ€™iin aarii tooâ€™achuun. Ergamaan Rabbii (SAW) kana nuu dhaamu: â€œ**Namni cimaan(kan humna qabu) nama walâ€™ansoon cimaa taâ€™ee osoo hin taâ€™iin,nama yommuu aaru nafsee ofii tooâ€™atedha.**â€• Jecha akkam miidhagu!

â€œ**Aarii kee wal dandaâ€™un hidhi. Aariin sareen wal fakkaata. Yoo gadii lakkistee miidhaa baayâ€™ee geessa.**â€• Imam Ibn Al-Qayyim

Gudunfaa

Aarii tooâ€™achuu yeroo jennu gonkumaa aaruu hin qabnu jechuu keenya miti. wanta aaruu fi aaruu hin qabneef sirritti addaan baafachu qabna. Aariin daangaa yoo darbee cunqursaa fi miidhaa geessa. Gonkumaa yoo hin aarinis salphinnaa fi gadi aantummaa taâ€™a. Fakkenyaaf osoo namoonni daangaa Rabbii darbanuu aaruu dhiisu fi isaan waliin wanta isaan raawwatan raawwachuun gadii aantummaadha. Walumaagalatti yommuu aarru miira keenya tooâ€™achuun tarkanfii barbaachisaa fudhachu fi furmaata fiduuf carraaqudda. Tarkaanfi barbaachisa yommuu jedhu yeroo aarru sanitti osoo hin taâ€™iin aariin erga nurraa gale booda. Namni murti kennu yommuu aaru murtii akka hin kenniine dhowwamee jira waan taâ€™eef. Kanarraa kan hafee aarii keenya qabbaneessuf miidhaa ofii fi namoota irraan geessu hin qabnu. Rabbiin nama aarii ofii tooâ€™atu nu haa godhu. Amiin

Hanga torbaan mata duree biraatin walitti deebinutti Assalaamu aleykum wa rahmatullahi wa barkatuh wabii

<https://www.kalamullah.com/personality20.html>

Date Created

January 24, 2016

Author

admin